

NUMĂRUL UNIC DE IDENTIFICARE A PERSOANEI FIZICE

Lector univ. dr. Antígona Camelia IORDANA
Conf. univ. dr. Carmen PALACEAN

ABSTRACT

Identity number is Romanian legislation is adopted in order to identify individual and consists of a serial number identifying the representative of an individual in an unambiguous manner, serving to identify that person in various files and records, the only identifier for all systems processing information of the individual. It is a subjective right, in the category of personal non-property rights, with specific legal character of these rights.

În principiu, orice solicitare de informații privind o persoană fizică sau o persoană juridică ce emană din partea unei autorități administrative, poartă un germen de atentat la libertățile publice. De aceea, o astfel de solicitare, trebuie să se bazeze, întotdeauna, pe un fundament juridic.

Odată asigurat cadrul juridic al unei colectări de date de către administrație, principiul transparenței administrației asigură accesul legitim al tuturor cetățenilor la toate datele deținute de administrație, mai puțin în cazul în care există o dispoziție legală contrară, când legea se opune acestei transparențe.

Denumit inițial „numărul franțuzesc” sau „numărul de înregistrare în Repertoarul național de identificare a persoanelor” - NIR-ul - a fost creat de René Carmille⁶⁴.

Creatorul numărului de identitate este cunoscut în Franța mai degrabă pentru circumstanțele „invenției” acestei instituții administrative, care nu sunt legate nici de nevoile de securitate socială, nici de cele de educație națională, ci de acela de recrutare militară.

⁶⁴ René Carmille, născut în 1886, mort “pentru Franța” în lagărul de la Dachau în 1945 unde fusese deportat, a creat sub ocupație germană Serviciul Național de Statistică (S.N.S.) devenit în 1946 INSSE (Institutul Național de Statistică și Studii Economice) și un număr individual, care a devenit – după eliberare – Numărul de Securitate Socială.

René Carmille a realizat, sub regimul de la Vichy, între aprilie și august 1941, primul repertor general al cetățenilor francezi, pentru a pregăti, în secret, mobilizarea unei armate franceze. Acest număr experimental avea 12 cifre și folosea 12 coloane din cele 80, ale cărților perforate standard existente în epocă: două pentru anul de naștere, două pentru luna nașterii, două pentru departamentul nașterii, trei pentru unitatea administrativă a nașterii (nici un departament nu conținea mai mult de 1000 de unități administrative), iar ultimele trei pentru un număr de ordine din luna de naștere (nici o unitate administrativă nu înregistra mai mult de 100 de nașteri pe lună).

Mai târziu, această codificare a fost preluată în Algeria pentru a face recensământul evreilor, musulmanilor și celorlalte categorii de persoane. Ținta sa era de a fișa toată populația franceză și nonfranceză, însă criteriile discriminatorii ale recensământului erau etnice sau statutare, conform politicii de la Vichy⁶⁵.

Astfel, sensul primelor două cifre ale codului NIR – care astăzi identifică sexul persoanei – era, în epocă, mai complex, astfel:

- numerele 1 sau 2 indicau sexul pentru francezii de origine sau naturalizați;
- numerele 3 sau 4 indicau sexul pentru indigenii musulmani și pentru persoanele din colonii, nonevrei;
- numerele 5 sau 6 erau rezervate evreilor indigeni din Algeria;
- 7 sau 8 pentru străini;
- 9 sau 0 pentru persoanele cu statut nedefinit.⁶⁶

Această discriminantă codificare folosită în Algeria a fost abrogată în septembrie 1944, când rubrica „rasă” a fost anulată de pe toate documentele deținute de Serviciul Național de Statistică, iar în mai 1945 primele două numere din compunerea „numărului de identificare” au fost definitiv limitate la rubrica sex: 1 pentru sexul masculin, 2 pentru sexul feminin.

În 1946 gestionarea NIR-ului a fost încredințată Institutului Național de Statistică și Studii Economice (INSEE) prin Decretul nr. 46-1432 din 14 iunie, instituit care administrează Repertoriul Național de Identificare a

⁶⁵ La 7 octombrie 1940, în „nebulina” privind „statutul evreilor”, regimul de la Vichy a abrogat Decretul Crémieux din 1870 care „declara cetățeni francezi pe evreii indigeni din departamentele din Algeria”. „Evreii indigeni” redevineau „subiecte” ca și arabii; între alte măsuri discriminatorii era și aceea conform căreia copiii lor erau excluși din școlile publice.

⁶⁶ Le NIR et l'interconnexion des fichiers, article mis en ligne le Jeudi 11 oct. 2007, disp. pe http://www.ldh-toulon.net/spip.php?page=imprimer&id_article=136 din 26.12.2007

Persoanelor Fizice (RNIPP), iar „numărul de identificare” a devenit și „Numărul de Securitate Socială”.

Pentru evitarea tuturor interconexiunilor dintre fișiere și pentru evitarea folosirii datelor personale în alte scopuri decât acela pentru care au fost înregistrate, Comisia franceză națională de informatică și libertăți (CNIL) a refuzat utilizarea unui număr unic de identificare a persoanelor fizice, numărul de securitate socială fiind în mod esențial utilizat numai în domeniul protecției sociale și în diverse servicii administrative (fisc, educație, poliție etc.).

Din analiza legislațiilor principalelor state europene privind existența unui număr unic de identificare a persoanelor fizice, a reieșit că acestea pot fi împărțite în trei grupuri⁶⁷:

1. un grup de state care au introdus un număr unic de identificare a persoanelor: Belgia, Danemarca, Olanda și Suedia;
2. un grup de state, care nu au introdus acest număr unic de identificare, dar care, de facto, folosesc un număr de identificare sectorial cum ar fi „numărul unic de identificare”: Elveția, Italia, Spania și Franța;
3. un grup de state care se opun la crearea unui număr unic: Austria, Germania, Marea Britanie și Portugalia.

În **România**, introducerea Codului numeric personal printre atributele de identificare a persoanei fizice este rezultatul noilor tehnologii din domeniul computerizării și informatizării.

Individualizarea absolută în spațiu și timp a persoanelor fizice prin numere implică precizări în dreptul civil român, în raport cu prevederile Ordonanței de Urgență nr. 97/2005 privind evidența, domiciliul, reședința și actele de identificare ale cetățenilor români⁶⁸, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 290/2005.

Prin Legea nr. 105/1996 a fost introdus un nou atribut de identificare a persoanei fizice – Codul numeric personal⁶⁹, care împreună cu numele,

⁶⁷ Le numéro unique d'identification des personnes physique, disp. pe <http://www.senat.fr/noticerap/2007/lc181-notic.html> din 15.12.2007

⁶⁸ O.U. nr. 970/2005 aprobată cu modificări prin Legea nr. 290/2005 și promulgată prin Decretul nr. 1002/2005. O.U. nr. 97/2005 a abrogat Legea nr. 105/1996 privind evidența populației și cartea de identitate.

⁶⁹ Codul numeric personal a fost introdus pentru prima dată prin Decretul nr. 59/1978 pentru modificarea Legii nr. 5/1971 cu privire la actele de identificare a cetățenilor români, precum și la procedura schimbării domiciliului și reședinței.

domiciliul și starea civilă, se înscrie în cartea de identitate⁷⁰.

Temeiul juridic al acestui atribut constă în art. 5 din Legea nr. 105/1996 privind evidența populației și cartea de identitate, Legea nr. 119/1996 privind actele de stare civilă, precum și art. 106-112 din Metodologia de aplicare a dispozițiilor Legii nr. 119/1996.

Potrivit dispozițiilor art. 6 pct. 1 din O.U. nr. 97/2005 aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 209/2003: „*Codul numeric personal, denumit în continuare C.N.P., reprezintă un număr semnificativ ce individualizează o persoană fizică și constituie singurul identificator pentru toate sistemele informatice care prelucrează date cu caracter personal privind persoana fizică.*”

Din definiția legală a C.N.P. rezultă că acesta este un număr serial semnificativ, și din considerentele că reprezintă un drept personal nepatrimonial pentru identificarea persoanei fizice, C.N.P. reprezintă un nou atribut de identificare a persoanei fizice.

Astfel putem defini C.N.P. ca fiind *acel atribut de identificare a persoanei fizice format dintr-un număr serial reprezentativ care individualizează în mod univoc o persoană fizică, având rolul de a identifica acea persoană în diferite fișiere și evidențe, fiind singurul identificator pentru toate sistemele informatice care prelucrează date nominale privind persoana fizică.*

Din reglementările legale, rezultă că C.N.P. este un drept subiectiv, din categoria drepturilor personale nepatrimoniale, având caracterul juridice specifice acestor drepturi:

- este un ***drept absolut***, opozabil *erga omnes*, corespunzându-i obligația generală negativă a subiecților pasive nedeterminate de a nu întreprinde vreo acțiune prejudiciabilă;
- acest drept este ***inalienabil***, fiind inseparabil legat de titularul său, neputând face obiectul unei transmisiuni între subiecții de drept. El nu se pierde prin neuz și odată atribuit, titularul nu se poate lipsi de C.N.P. prin renunțare sau înstrăinare.
- este un ***drept imprescriptibil***, după cum nu este prescriptibilă nici calitatea de subiect de drept, manifestată prin drepturile personale nepatrimoniale ce-i sunt corespunzătoare;

⁷⁰ Persoanele care nu aveau CNP-ul trecut pe buletinul de identitate (pe Cartea de identitate acesta este trecut automat) au avut obligația ca în termen de 120 de zile de la intrarea în vigoare a Legii nr. 105/1996 să se prezinte la formațiunea de evidență a populației, de la locul de domiciliu, pentru transcrierea acestuia în fișa personală de evidență.

- este un *drept inesesizabil*, adică nu face parte din patrimoniul persoanei fizice, așa încât n-ar putea fi urmărit pe calea executării silite;
- este un *drept strict personal*, nefiind posibil de exercitat pe cale de reprezentare legală;
- normele care reglementează C.N.P. au caracter imperativ.

Dreptul personal nepatrimonial privind C.N.P. are și trăsături juridice proprii:

➤ *legalitatea* – atribuirea C.N.P. poate avea loc numai în conformitate cu normele legale. Prevederile legale recunosc C.N.P. ca aptitudine și atribut a persoanei fizice, orice modificare a acestuia putându-se realiza numai în condițiile legii;

➤ *generalitatea* – se desprinde dintr-o serie de aptitudini abstracte, cum sunt: aptitudinea persoanei fizice de a dobândi un C.N.P., aptitudinea persoanei de a solicita modificarea acestuia, precum și aptitudinea titularului de a folosi mijloace de drept civil pentru a-și apăra dreptul său;

➤ *universalitatea* – constă din prevederea legii prin care toate persoanele fizice au dreptul la C.N.P., și totodată prevederile conform cărora oriunde s-ar afla persoana fizică, aceasta se individualizează în timp și spațiu prin acest atribut al său. Prezentarea numelui ca atribut de identificare a persoanei fizice nu constituie un atribut universal absolut privind individualizarea. În relațiile sociale directe între oameni, persoana fizică nu va fi individualizată prin folosirea C.N.P., ci va folosi numele său. În cazul relațiilor legate de sistemele informatice, numele persoanei fizice nu are semnificație pentru identificarea ei, ci doar C.N.P.-ul acesteia. De aceea, cele două atribute au roluri diferite privind identificarea, dar împreună individualizează persoana fizică în timp și spațiu.

➤ *egalitatea* – constă în aceea că C.N.P.-ul persoanei fizice are un regim juridic egal pentru toate persoanele fizice, cetățeni români, indiferent de rasă, sex, naționalitate, origine etnică, religie sau alte criterii;

➤ *obligativitatea* – din consacarea prin lege a universalității se desprinde și caracterul obligatoriu al acestuia, pentru orice persoană fizică. C.N.P. se atribuie la naștere tuturor persoanelor fizice de cetățenie română, indiferent dacă s-au născut în țară sau în străinătate și indiferent dacă au filiația stabilită față de părinți sau nu. C.N.P. fiind un drept subiectiv și un mijloc de identificare a persoanei fizice, obligativitatea folosirii acestuia rezultă din lege, fără posibilitatea de a-l modifica decât în cazurile și procedurile prevăzute de lege.

➤ **intangibilitatea** – este acea trăsătură potrivit căreia nici o persoană fizică nu poate fi lipsită de folosința sau exercițiul acestui drept;

➤ **unicitatea** – o persoană fizică are un singur C.N.P., atribuit la naștere, element diferit de toate C.N.P.-urile celorlalte persoane fizice române. Sub acest aspect, C.N.P. este singurul atribut de identificare care poate identifica în mod absolut persoana fizică română, întrucât nu există două persoane fizice române care să aibă același C.N.P.

Sub aspect structural C.N.P. cuprinde următoarele:⁷¹

➤ o parte semnificativă – alcătuită din primele 7 cifre – care exprimă sexul, secolul și data nașterii, sub forma SAALLZZ: prima cifră (S) reprezintă sexul persoanei și secolul în care s-a născut, următoarele două (AA) exprimă valoarea zecilor și unităților a anului în care s-a născut persoana, cifrele 4-5 (LL) exprimă luna nașterii, iar cifrele 6-7 (ZZ) sunt pentru ziua nașterii persoanei. Pentru evitarea confuziilor referitoare la anul în care s-a născut o persoană, întrucât nu este trecut în C.N.P. decât cifra zecilor și a unităților anului nașterii, s-au introdus diferențieri cu privire la cifra referitoare la sexul persoanelor astfel:

1. pentru persoanele născute în sec. XIX (până la 1899 inclusiv) cifra sexului este de 3 pentru bărbați și 4 pentru femei;
2. pentru persoanele născute în sec. XX (până la anul 1999 inclusiv), cifra sexului este 1 pentru bărbați și 2 pentru femei;
3. pentru persoanele născute în sec. XXI (între anii 2000-2099) cifra sexului este 5 pentru bărbați și 6 pentru femei.

➤ parte secvențială – formată din 5 cifre (de la cifra 8 la 12), prin modelul JJ NNN, în care primele două cifre (JJ) reprezintă secvența atribuită județului sau sectorului în care s-a născut persoana ori în care avea domiciliul sau reședința în urma acordării C.N.P., iar următoarele 3 cifre (NNN) reprezintă un număr de secvențe (între 001-999) repartizat pe puncte de atribuire, prin care se diferențiază persoanele de același sex, născute în același loc și cu aceeași dată de naștere (an, lună, zi);

➤ cifră de control (C) a treisprezecea din C.N.P. atribuită de calculator, având rolul de a permite depistarea eventualelor erori de înlocuire sau inversare a cifrelor din componența C.N.P.

Conform prevederilor art. 6, pct. 3 al O.U. nr. 97/2005, codul numeric personal se atribuie numai cetățenilor români: „*Fiecărei persoane*

⁷¹ Conform prevederilor Normelor metodologice de aplicare unitară a dispozițiilor legale privind evidența, domiciliul, reședința și actele de identitate ale cetățenilor români, aprobată prin H.G. nr. 1375/2006

fizice i se atribuie, începând de la naștere, un C.N.P. care se înscrie în actele și certificatele de stare civilă și se preiau în celelalte acte cu caracter oficial, emise pe numele persoanei respective și în R.P.E.P.” (Registrul permanent de evidență a populației, astăzi Registrul național de evidență a persoanelor – n.a.).

De asemenea, Legea nr. 119/1996 cuprinde mențiuni referitoare la atribuirea C.N.P., astfel art. 25 dispune că: *„La înregistrarea nașterii, ofițerul de stare civilă atribuie și înscrie codul numeric personal, care se menționează în certificatul de naștere, precum și în toate celelalte acte care privesc persoana în cauză.”*

Prevederile H.G. nr. 1375/2006 privind Normele metodologice de aplicare unitară a dispozițiilor legale privind evidența, domiciliul, reședința și actele de identitate ale cetățenilor români, fac și ele referire la modul de atribuire al C.N.P., astfel art. 14 pct. 1 al Normelor metodologice, dispune că: *„La înregistrarea nașterii în registrele de stare civilă, persoanei fizice i se atribuie un cod numeric personal, denumit în continuare C.N.P.”*

Din dispozițiile menționate rezultă că persoanelor cărora li se atribuie codul numeric personal sunt:

- cetățeni români născuți în România;
- cetățeni români născuți în străinătate.

Conform dispozițiilor art. 6 pct. 4 din O.U. nr. 97/2005: *„Atribuirea C.N.P. se face, în țară, de către serviciile publice comunitare de evidență a persoanelor, iar în străinătate, de către Ministerul Afacerilor Externe, prin misiunile diplomatice și oficiile consulare ale României, în baza listelor prevăzute la alin. 2.”*

Codurile numerice personale sunt generate de Centrul Național de Administrare a Bazelor de Date privind Evidența Populației (C.N.A.B.D.E.P.) care distribuie listele corespunzătoare către serviciile publice comunitare județene de evidență a persoanelor, respectiv al municipiului București, precum și către Direcția generală afaceri consulare din M.A.E., liste conținând codurile numerice personale, prelucrate pentru anul în curs.

Gestionarea și verificarea atribuirii C.N.P. revine serviciilor publice comunitare de evidență a persoanelor sub coordonarea Inspectoratului Național pentru Evidența Persoanelor.

Codul numeric personal se înscrie în actul și certificatul de naștere, în cartea de identitate, în actul și certificatul de căsătorie, în actul și certificatul de deces, în pașaport, permisul de conducere, livretul militar etc.

Atribuirea C.N.P. se face numai pentru persoanele care s-au născut

vii (chiar dacă la data înregistrării nașterii nu se mai află în viață) pe baza datelor ce sunt înscrise în actul de naștere, precum și în funcție de sex⁷².

C.N.P. odată atribuit nu mai poate fi schimbat decât în cazurile prevăzute de art. 15 ale Normelor Metodologice aprobate prin H.G. nr. 1375/2006, astfel: „*Un nou C.N.P. se atribuie aceleiași persoane în una din următoarele situații:*

- a) actul de naștere a fost rectificat, fiind modificate datele care intră în structura C.N.P.;*
- b) rubrica din certificatul de naștere în care se înscrie C.N.P. a fost completată eronat;*
- c) C.N.P. a fost atribuit greșit;*
- d) solicitantul și-a schimbat sexul;*
- e) există neconcordanță privind C.N.P.”*

Personalul serviciului public comunitar de evidență a persoanelor are obligația de a comunica noul C.N.P., cu adresă scrisă, structurii de stare civilă care a înregistrat nașterea, în vederea înscrierii acestuia în actul de naștere.

Soluționarea cazurilor de coduri numerice personale duble sau eronate se realizează de către C.N.A.B.D.E.P., în colaborare cu serviciile publice comunitare de evidență a persoanelor.

În literatura juridică⁷³ s-a considerat că singura modalitate prin care se poate pierde codul numeric personal este pierderea cetățeniei române, în această ipoteză persoana fizică fiind scoasă din evidența cetățenilor români și implicit din sistemele informatice care prelucrează date cu privire la persoanele fizice din România.

Enumerarea ansamblului de utilizatori ai CNP-ului ilustrează răspândirea lui în toate sectoarele vieții publice și private. Utilizarea CNP-ului se află astăzi la îndemâna diverșilor utilizatori (angajați, vânzători virtuali, case de sănătate, notari) direct și/sau potențial interesați în a cunoaște diferite aspecte și date ale vieții private ale persoanelor fizice, inclusiv starea de sănătate.

În 2030, doamna X își citește corespondența pe email: ”Candidei 2061275005008. Cu regret vă informăm, că nu poate fi reținută candidatura dumneavoastră, în vederea ocupării postului vacant scos la concurs. Conform legii din 10 februarie 2016 cu privire la profilul fizic și moral

⁷² I. Urs, C. Ilie-Todică, Teoria persoanelor. Subiectele de drept civil, Editura Oscar Print, București, 2003, p. 138

⁷³ O.D. Lupu, Codul numeric personal, atribut de identificare a persoanei fizice, în „Dreptul” nr. 9/1997, p. 51-52

individual automatizat al angajatului, departamentul Resurse interna a contactat agenția regională de resurse umane în vederea comunicării profilului vostru predictiv de sănătate. Conform profilului din Dosarul medical 2061275005008 care indică potențiala ruptură a unui cromozom și dispariția uneia din părțile sale din regiunea W98dfy43 a cromozomului 17 care vă predispune la o infectare cu hepatita F12x, scorul predictiv al sănătății dumneavoastră, conduce la un coeficient final pentru angajare de 0,55, însă minim solicitat de consiliul nostru de administrație este de 1,5. În plus:

- ați achiziționat împreună cu soțul o locuință, care este situată la 30 de Km de sediul nostru; coeficientul este de 0,75%;
- aveți în întreținere doi copiii pentru care în ultimii doi ani ați schimbat 16 beby-siter; coeficientul este de 0,52%”

Science-fiction? Fără îndoială. Însă cine poate să respingă 100% acest scenariu, atâta timp cât toate datele personale fac obiectul unei interconexiuni a fișierelor din toate domeniile: asigurări, bănci, sănătate, relații de muncă?

Pentru a păstra siguranța corpului social, pentru ca Big Banca, Big Doctor, Big vânzător să nu se transforme în Big Brother, ar trebui ca utilizarea datelor personale aflate în numărul unic de identificare a persoanei să-și restrângă sfera, și să respecte cu adevărat principiile care protejează viața privată a oricărei persoane.

Bibliografie selectivă

1. O.D. Lupu, Codul numeric personal, atribut de identificare a persoanei fizice, în „Dreptul” nr. 9/1997
2. I. Urs, C. Ilie-Todică, Teoria persoanelor. Subiectele de drept civil, Editura Oscar Print, București, 2003
3. O.U. nr. 970/2005 aprobată cu modificări prin Legea nr. 290/2005 și promulgată prin Decretul nr. 1002/2005. O.U. nr. 97/2005 a abrogat Legea nr. 105/1996 privind evidența populației și cartea de identitate.
4. Le NIR et l’interconnexion des fichiers, article mis en ligne le Jeudi 11 oct. 2007, disp. pe http://www.ldh-toulon.net/spip.php?page=imprimer&id_article=136 din 26.12.2007.
5. La carte d’identité électronique en Europe: Belgique, Italie, Espagne, Pays-Bas, Grande-Bretagne, Allemagne, disponibil pe <http://www.cnil.fr/fileadmin/documents/approfondir/dossier/CNI-biometric/identite-electronique-EUROPE.pdf> din 10.01.2008

6. Le NIR, un numéro dont l'usage doit rester cantonné, 14/03/2007 – Tribune, disponible pe: <http://www.cnil.fr/index.php?ide2202> din 17.07.2007
7. Le NIR, communément appelé „numéro de sécurité sociale”, son histoire, les dangers de l'interconnexion des fichiers (Première publication le 27 avril 1999, complétée le 11 octobre 2007), disponible pe <http://www.ldh-toulon.net/spip.php Article136> din 15.01.2008
8. Le numéro unique d'identification des personnes physique, disp. pe <http://www.senat.fr/noticerap/2007/lc181-notice.html>, din 10.01.2008
9. C.O. 1217 du 25 Juillet 1989. Réforme du répertoire national des attributaires – Reprise massive du numéro d'identification unique du registre national des personnes physiques, disp. pe <http://www.famidoc.be/fr/CO1217000000.php>, din 10.01.2008
10. Décret du 73-314 du 14 mars 1973 (texte fondateur): relatif à la création d'un système national d'identification et d'un répertoire des entreprises et de leurs établissements, disp pe <http://www.boulognebillancourt.com/cms/images/pdf>, din 10.01.2008